

Лис і ліс

Вже у першу ніч були феєрверки – вони, можливо, могли б і налякати, якби нагадали про інші, незмірно страшніші речі, – проте зараз це було прекрасно: ракети шугали у старожитнє і приязне небо Мексики і, розбиваючись об зірки, опадали синіми і білими цятками. Чудовим було все, а духмяне повітря – немов тонкий аромат смерті і життя, дощів і пилуки, в якому змішались запах ладану, що пахтів від церкви, і мосяжу – від туб на естраді, що видували розлогі ритми «La Paloma»¹. Крізь відчинені навстіж церковні двері у пломінцях і димках являлися зору мільйони свічок, від чого здавалось, наче це велетенське жовте сузір'я впало з жовтневих небес і тепер палає на стінах. А над прохолодними плитами площі, немов канатохідці, бігли нові і ще більш

¹ «La Paloma» («Голубка») – найзнаменитіша іспанська пісня-хабанера і світовий шлягер. Її написав у 1863 році іспанський (баскський) композитор Себастьян Ірадьер (1809–1865) після свого візиту на Кубу.

приголомшливі феєрверки, відбивались від глиняних стін кафе і неслися сторчголов по вогненних дротах бити на сполох на найвищу дзвіницю, де метушлива бо-сонога дітлашня, підстрибуючи і при-танцювуючи, вже раз по раз розхитувала гігантського дзвона, а той страхітно гудів. Під сміх чоловіків і вереск дітей по площі гасав вогняний бик¹.

– Тисяча дев'ятсот тридцять восьмий рік, – зауважив з усміхом Вільям Тревис, стоячи з дружиною осторонь гамірного натовпу. – Гарний рік.

Бик кинувся на них. Ухиляючись від вогняних куль, що розліталися навсідч, вони побігли крізь музику і гамір, мимо церкви й естради під зорями, тримаючи одне одного за руки і сміючись. Бик помчав далі – меткий мексиканець легко ніс на плечах бамбукову споруду, що стріляла пороховими зарядами.

– Я ще ніколи в житті не була такою щасливою, – сказала Сьюзен Тревис, зупинившись передихнути.

¹ Святкова розвага у багатьох іспаномовних країнах, коли до бика (у наш час зазвичай до муляжу) прикріплюють феєрверки і петарди, а відтак він ганяється за учасниками свята.

– Це було дивовижно, – підтвердив Вільям.

– Це триватиме довго, правда?

– Всю ніч.

– Ні, я маю на увазі нашу подорож.

Він спохмурнів і поплескав себе по нагрудній кишені:

– Чеків, що в мене є, вистачить на все життя. Веселися. Забудь про все. Вони ніколи нас не знайдуть.

– Ніколи?

– Ніколи.

У цей час хтось із дзвіниці під бамкання дзвону запустив величезні феєрверкові вертушки, які з оглушливим тріскотом, у хмарах диму летіли у переляканий натовп і розквітали вогнями між тупочучих ніг і хитливих тіл. У повітрі висів дивовижний запах смаженої тортильї¹, за столиками кафе, час від часу поглядаючи на вулицю, з кухлями пива у смаглявих руках сиділи відпочивальники.

¹ Тортильья – (ісп. *tortilla* – «круглий корж») – тонкий коржик із кукурудзяного або пшеничного борошна, що вживається в їжу головним чином в Мексиці, США, країнах Центральної Америки та Канаді. У Мексиці тортильья – національна страва.

Бик упокоївся. Вогонь у бамбукових трубочках загас, і з ним було покінчено. Мексиканець зняв із плечей раму. Дітворра оточила кинуте опудало, навперербій мацаючи то голову із пап'є-маше, що виглядала наче жива, то справжні роги.

– Давай подивимося на нього, – запропонував Вільям.

Поки вони проходили повз кафе, Сьюзен встигла помітити там чоловіка, що придивлявся до них – білошкірого чоловіка в костюмі кольору солі, з блакитною краваткою поверх блакитної сорочки, обличчя той мав худорляве і засмагле. Світле і пряме волосся, блакитні очі – поки вони йшли, він не зводив із них погляду. Вона нізащо не помітила би його, якби не ряд пляшок біля його бездоганно чистого ліктя – пузата пляшка з м'ятним лікером, прозора – з вермутом, і ще сім різнокольорових лікерів, а біля самих кінчиків пальців вишикувалися з десятків крихітних чарочок, з яких він, мружачись від задоволення, присьорбував стиснутими тонкими губами, не забуваючи при цьому міряти очима вулицю. У вільній руці диміла тонка гаванська сигара, а поряд на кріслі ле-

жали двадцять пачок турецьких сигарет, шість коробок сигар і кілька пакуночків із одеколоном.

– Білле! – прошепотіла Сьюзен.

– Спокійно! – сказав Вільям. – Він сам по собі.

– Я бачила його сьогодні вранці на площі.

– Не озирайся, йдемо як ішли. Розглядай бика із пап'є-маше. Саме так. Тепер запитуй.

– Як ти гадаєш, він із Шукачів?

– Вони не могли би нас вистежити!

– Вони могли би!

– Який чудовий бик! – звернувся Вільям до його власника.

– Він не міг пройти за нами крізь двісті років, правда?

– Обережніше, заради Бога, – сказав Вільям.

Вона похитнулась. Він міцно взяв її під лікоть і повів геть.

– Поводься бадьоріше, – сказав він, роблено посміхаючись. – Все буде добре. Підемо прямо у те кафе, сядемо навпроти нього і будемо пити, тож якщо він є тим, за кого ми його вважаємо, він не запідозрить нас.

– Ні, я не зможу!

– Ми *мусимо!* Ходімо! – І, вже піднімаючись сходами у кафе, він зумисне голосно додав: «І тоді я кажу Давиду, що це просто курям на сміх!»

«Ми тут... – роздумувала Сьюзен. – Хто ми? Куди ми прямуємо? Чого ми боїмося? Почни із самого початку, – сказала вона собі, відчуваючи під ногами глиняну підлогу і з усіх сил намагаючись триматися на ногах. – Я – Енн Крістен, мій чоловік – Роджер. Ми народилися у дві тисячі п'ятдесят п'ятому році. Ми жили у пекельному світі. Світі, схожому на велетенський чорний корабель, що відірвався від берега розуму і цивілізації і, ревучи посеред ночі своєю чорною трубою, несе на собі два мільярди людей – не спитавшись – хочуть вони того чи ні, – до смерті, до останнього берега й останнього моря, в атомне полум'я, у божевілля».

Вони зайшли у кафе. Чоловік дивився на них.

Задзеленчав телефон.

Сьюзен здригнулася. Вона згадала таке ж дзеленчання за двісті років звідси, у майбутньому, того блакитного квітневого ранку дві тисячі сто п'ятдесят п'ятого року:

– Енн, це Рене! Ти чула? Я маю на увазі «Подорожі у Часі, Інкорпорейтед»?

Мандрівка у Рим у двадцять перший рік до нашої ери, до Бонапарта біля Ватерлоо – у будь-який час, у будь-яке місце!

– Рене, ти жартуєш!

– Та які там жарти! Сьогодні вранці Клінтон Сміт вирушив крізь час у Філадельфію тисяча сімсот сімдесят шостого року. Компанія може все. Так, це дорого, але подумай, як це – на власні очі побачити Велику пожежу Риму¹, хана Хубілая², Мойсея і Червоне море³! Заглянь у патрон пневмопошти, там мала би бути їхня реклама.

¹ Велика пожежа Риму (лат. *Magnum Incendium Romae*) – пожежа, що спустошила одинадцять із чотирнадцяти кварталів Риму за часів правління імператора Нерона, у липні 64 року.

² Хан Хубілай (монг. *Хубілай хаан*; кит. 忽必烈 23 вересня 1215 – 18 лютого 1294) – монгольський хан, засновник монгольської держави Юань, до складу якої входив Китай.

³ Мойсей і Червоне море. – За біблійною історією, Мойсей, після того як фараон відпустив євреїв на волю, повів своїх людей на схід до Ханаану. Похід проходив повільно. Фараон передумав і послав їм навздогін велике військо. Опинившись між полками фараона й Червоним морем, ізраїльтяни занепали духом, але біблійна «Книга Вихід» розповідає, що Бог розділив води, аби вони змогли безпечно перейти через море по суходолу. Коли єгипетське військо спробувало піти за ними, Бог знову зімкнув води, й єгиптяни втопилися.

Вона відкрила патрон і, справді, побачила оголошення на металізованому аркуші фольги:

РИМ І БОРДЖІА¹!
БРАТИ РАЙТ НА КІТТІ ГОУК²!

«Подорожі у Часі, Інкорпорейтед» відповідно Вас одягне і перенесе у натовп за мить до вбивства Лінкольна чи Цезаря! Ми гарантуємо вивчення Вами будь-якої мови, задля того щоби Ви могли почуватися, як риба у воді, у будь-якій цивілізації, у будь-якому часі. Латинська, грецька, дав-

¹ Йдеться про аристократичну родину іспанського походження. Рід Борджіа подарував католицькому світу двох римських пап і близько двох десятків кардиналів. Ім'я Борджіа стало синонімом розпусти і підступності. Перебиратися у Рим представники цього роду почали після обрання Альфонсо ді Борджіа Папою римським – Калікстом III, тобто після 1455 р.

² Містечко Кітті-Гоук, що у штаті Північна Кароліна, округ Дейр, стало знаменитим після того, як брати Вілбер та Орвілл Райт – ушавлені американські авіаконструктори, літуни і піонери авіації із Дейтона (шт. Огайо) обрали сусідню від них місцевість для втілення своїх перших у світі польотів на аероплані 17 грудня 1903 року.

ньоамериканська розмовна. Відпочивайте у Часі! І не забудьте вказати нам Місце!

Голос Рене продовжував гудіти у слухавці.

– Том і я відправляємося завтра у тисяча чотириста дев'яносто другий. Для Тома вони організували плавання із Колумбом. Хіба це не фантастично?!

– Так, – пролепетала приголомшена Енн. – А що каже уряд про машину часу компанії?

– О, поліція очей із неї не спускає. Де-хто з-поміж тих, хто боїться, спробують ухилитися від призову, заचाївшись у минулому. Кожен повинен залишити гарантійну заставу. Це й зрозуміло, бо війна вже почалася.

– Так, війна, – пробурмотіла Енн. – Війна.

Стоячи там із телефоном у руці, вона міркувала: «Ось шанс, про який ми з чоловіком мріяли і за яким молилися стільки років. Нам осоружний світ дві тисячі сто п'ятдесят п'ятого року. Ми би хотіли втекти світ за очі звідси, щоб тільки йому більше не треба було йти на завод з виготовлення бомб, а мені – в лабораторію вирощувати

смертоносні бактерії. Можливо, це і є наша єдина можливість втечі, втечі у безлік століть, у нетрища років, де вони ніколи нас не знайдуть і не повернуть туди, де спляють наші книжки, ошпарюють страхом уми, правують нами по радіо...

Вони були в Мексиці тисяча дев'ятсот тридцять восьмого року. Вона розглядала розмальовані стіни кафе. У майбутньому важливим працівникам Штати дозволяли відпочити у минулому. Таким чином вони опинилися у тисяча дев'ятсот тридцять восьмому році, винайняли помешкання у Нью-Йорку, насолоджувалися театрами, побували біля Статуї Свободи, яка все ще зеленіла у гавані. А третього дня, змінивши одяг та імена, полетіли у Мексику з надією загубитися там!

– Схоже, це таки він! – прошепотіла Сьюзен, дивлячись на незнайомця, що сидів за столом. – Ці сигарети, сигари, лікер... Вони виказують його сповна. Пригадуєш нашу першу ніч у Минулому?

Місяць тому, ще у першу їхню нью-йоркську ніч, незадовго перед відльотом, вони також перепробували всі дивовижні напої,

смакували незвичні страви, понакупляли парфумів і з десять дюжин сигарет рідкісних марок, тому що все це годі було знайти у Майбутньому, де війна була всім. Неначе шаленці, вони кидалися від магазину до магазину, від салону до салону, бігали по тютюнових крамничках, а коли повернулись у свою кімнату, то їх аж трусило від збудження.

І ось тепер цей незнайомець робить усе те саме, поводитьсь так, як може поводитись лише людина з Майбутнього, де впродовж багатьох років ні лікерів, ні сигарет і вдень зі свічкою не знайдеш.

Сьюзен і Вільям сіли і замовили випивку.

Незнайомець розглядав їх, вивчаючи їхні одяг, зачіски, ювелірні дрібнички, ходу і манеру сидіти.

– Сиди невимушено, – упівголоса сказав Вільям. – Поводься так, начебто ти все життя ходила у цьому платті.

– Не треба нам було втікати...

– О Господи! – сказав Вільям. – Він прямує сюди. Я розмовлятиму з ним сам.

Незнайомець вклонився. Лець чутно стукнули підбори. Сьюзен нашпорошила-

ся. Вона безпомилково впізнала цей звук – звук солдатських чобіт, страшний і відворотний, неначе опівнічний грукіт у ваші двері.

– Містере Крістен, – звернувся незнайомець, – ви забули підсмикнути штани на колінах, коли сідали.

Вільям завмер. Глянув на свої руки – вони покоїлись на колінах. Серце Сьюзен забилося наче шалене.

– Ви мене з кимось сплутали, – випалив Вільям. – Моє прізвище не Кріслер.

– *Крістен*, – наполог на своєму незнайомець.

– Мене звати Вільям Тревіс, і я не розумію, що вам за діло до моїх штанів.

– Перепрошую, – незнайомець присунув собі стілець. – Скажімо, я гадаю, що знаю вас, тому що ви не підсмикнули штанів, в той час коли всі їх підсмикують. Якщо цього не робити, то штани на колінах швидко розтягуються. Мій дім далеченько звідси, містере... Тревіс, тому й потребую компанії. Мене звати Сімс.

– Містере Сімс, ми співчуваємо вашій самотності, але зараз ми дуже втомлені. А завтра вирушаємо в Акапулько.